

Yazma Biçimleri: Örerek Yazmak, Yazarak Örmek

Örme Biçimleri: Bir Ters Bir Düz Fragmanlar

SEÇİL OKUMUŞ*

Nurdan Gürbilek *Örme Biçimleri: Bir Ters Bir Düz Fragmanlar*'da soruların soruları, cevapların cevapları doğurduğu, metinler arası ilişkinin yoğun olduğu bir zemin oluşturur. Bu zeminde okur metinler arasından Orhan Kemal'i, Oğuz Atay'ı, Walter Benjamin'i, Leonard Cohen'i, Henri Bergson'u, René Girard'ı, Orhan Koçak'ı, Turgut Uyar'ı, Ece Ayhan'ı, Gilles Deleuze'ü, Edward Said'i, Mihail Bahtin'i, Rancière'i, Sevim Burak'ı, Sigmund Freud'u, Charlotte Brontë'yi, Vüs'at O. Bener'i, , Edip Cansever'i, Elaine Showalter'ı, Harold Bloom'u, Aristolates'i, Başak Ertür'ü, Umberto Eco'yu, Alenka Zupančič'i, Ülker Gökberk'i selamlama fırsatı elde eder. Gürbilek altı bölüme ayırdığı kitabında okura çeşitli okuma biçimleri sunar. Okur bir taraftan örgünün bir yazı metaforu bağlamında kullanılabileceğini öğrenirken bir taraftan Virginia Woolf'un *Kendine Ait Bir Oda*'sının 1928'de Cambridge Kadınlar Koleji öğrencilerine "Kadınlar ve Kurmaca" üzerine yaptığı konuşmanın metni olduğunu öğrenir; bir taraftan kendini Bilge Karasu, Latife Tekin metinlerine daha yakın bir temas içinde bulurken diğer taraftan Bahtin ve Adorno ile karşılaşır.

Gürbilek eserinin ilk bölümünü "kadınların gündelik işleriyle sanat arasındaki kalın sınırı yıkan bir modernizmin başlatıcısı" olarak gördüğü Virginia Woolf'a ayırır. "Kadın yazar" kulvarına hapsedilmekten hoşlanmadığını söyleyen Woolf'un kardeşi ressam Vanesse Bell tarafından yapılmış tabloları odağına alarak incelemesine başlayan Gürbilek, üç farklı Woolf imgesinden söz eder. Örgü ören Woolf'un, Mrs. Dalloway'in yazarı Woolf'un bir elinde kitap, diğerinde sigara tutan Woolf'un bu kimliklerinin neyi, ne şekilde temsil ettiğini bulmaya çalışır. Örmek ve yazmanın Woolf'un yaşamında oluşturduğu ilişkinin nasıl bir temsil bulduğunu, Woolf'un kozasından çıkma öyküsünü, *Kendine Ait Bir Oda*'da geçen bazı paragrafların anlamlarını, *Deniz Feneri*'ndeki karakterlerin kimleri, ne şekilde temsil ettiğini, bu romanın olağanüstü gücünün nereden geldiğini, Harold Bloom'un ileri

* Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, secilokumuss@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-8336-4007.

sürdüğü *etkilenme endişesinin* Woolf'un anlatılarında hangi şekle büründüğünü anlatır. İkinci bölümde gelenek zincirinin koptuğu bir çağda Bilge Karasu'nun o zinciri onarmaya çalışıp çalışmadığını sorgulayan Gürbilek, Karasu'da bir gelenek olup olmadığını, us ülkesiyle us dışı ülkesinin Karasu için ne anlam ifade ettiğini ve bu iki ülkenin metinlerde kendine ne şekilde yer bulduğunu, usta-çıracak izleğinin ve "el alma" ifadelerinin Karasu için temsil ettiği anlamları, Karasu'nun öz Türkçe'ye bağlı oluşunun ardındaki nedenleri, "iplik" imgesinin Karasu metinlerinde nasıl yer bulduğunu anlatır. Üçüncü bölümü "yoksullara olan bağlılığıyla yazıya bağlılığı arasında bölünmüş bir yazar" olan Latife Tekin'e ayıran Gürbilek, Tekin'in romanlarına Ayhan Geçgin'in araladığı "halk" kapısından girmeyi ve çıkmayı denediğini ifade eder. Tekin'in yoksullarını yaratırken hangi imgeleri karşısına aldığını, kendi yoksulluk tanımına nasıl ulaştığını, Tekin'in metinlerinde "çatlak"ın kendine nasıl ve ne şekilde yer bulduğunu, Tekin'in söyleşilerindeki "biz" vurgusuna tutunmasının ardındaki nedenleri, "halk" sözcüğünün Tekin'in dağarcığına nasıl girdiğini anlatır. Dördüncü bölümde "korku toplumuyla neşeli inkârı iç içe geçiren bir zamanda gülmenin korku üzerindeki zaferine mi yoksa barbarlığa kapı aralayan neşeye mi kulak vereceğimizi" sorgulayan Gürbilek, bu soruya "bir korku toplumunda yazan" Bahtin'den ve "savaşın acıları üzerine kurulmuş neşeli inkâr toplumunda" yaşayan Adorno'dan söz ederek bir cevap bulmaya çalışır. "Sanatın neşeye ilişkisi üzerine düşünürken "bir yanda gülmenin korku üzerindeki zaferinden, acı krallığından alınan o neşeli intikamdan söz eden, Rabelais'in "karnavalesk kahkahası"nın takipçisi Bahtin'in, diğer yanda onda onca vahşetten sonra sanatın "şenlikten kendi isteğiyle vazgeçmek zorunda" olduğunu söyleyen Adorno'nun var olduğunu ifade eden Gürbilek, bugüne hangisinin daha parlak bir ışık düşürdüğünü sorgular. Beşinci bölümde Gürbilek, Arjantin'de yaşayan bir Polonyalı yazar olan Witold Gombrowicz'i metnin merkezine oturtur. Adorno'nun "Sanat Şen midir?"ine daha soru sorulmadan önce, bir cevabın Gombrowicz tarafından verildiğini ifade eden Gürbilek, Gombrowicz'in eserlerindeki gülme biçimlerini, anlatılarında çarpışan benlikleri, Gombrowicz'in biçime yaklaşımını ele alır. Altıncı bölümde tekrar Virginia Woolf'a dönen Gürbilek, Woolf'un *Deniz Feneri* adlı eserinde Freud'tan etkilenip etkilenmediğini, romandaki karakterlerin gerçek hayatta kimlerden, ne şekilde izler taşıdığını ortaya koyar ve *Deniz Feneri*'ni bir "gözler hikâyesi" olarak yorumlamaya çalışır.

Örme Biçimleri: Bir Ters Bir Düz Fragmanlar'da metinlerin farklı perspektiflerden yeniden ve yeniden yorumlanabildiğini gösteren, metinler arası ilişkiler kurarak anlatımın katmanlı bir yapıya bürünmesini sağlayan Gürbilek, şimdiye kadar yayımlanan kitaplarında olduğu gibi bu kitabında da edebiyatın meselelerinin giriftliğini gözler önüne sererken aslında yazara, metnine, çevresine biraz daha yaklaşarak, diğer metinlerle ilişki kurarak bu giriftliği çözümleyebilmenin mümkün olabildiğini gösterir.

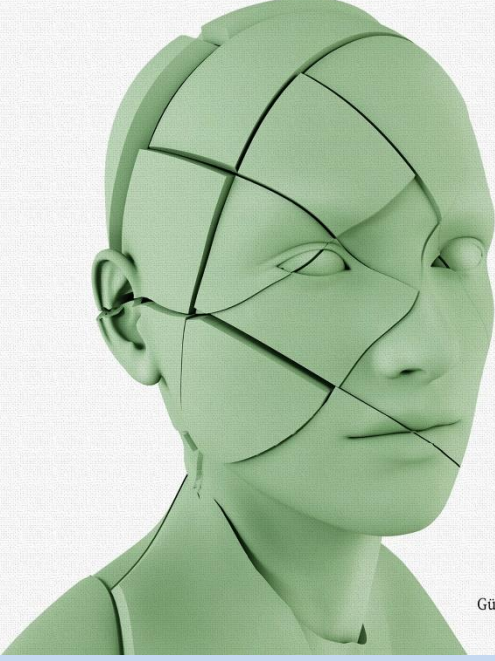
KAYNAKÇA

Gürbilek, Nurdan. (2023). *Örme Biçimleri: Bir Ters Bir Düz Fragmanlar*. İstanbul: Metis Yayınları.

TÜRK BİLİMKURGU EDEBİYATI VE ARKETİPLER

DR. VELİ UĞUR

Günce Yayınları

Oktay Yivli

Öykü Nasıl Okunur

modern öykü ve yöntem

Günce Yayınları

MAKSUT YİĞİTBAŞ

Edebiyatın Ebemkuşağı

Halit Ziya Hikâyeciliğinde

Renklerin Dili

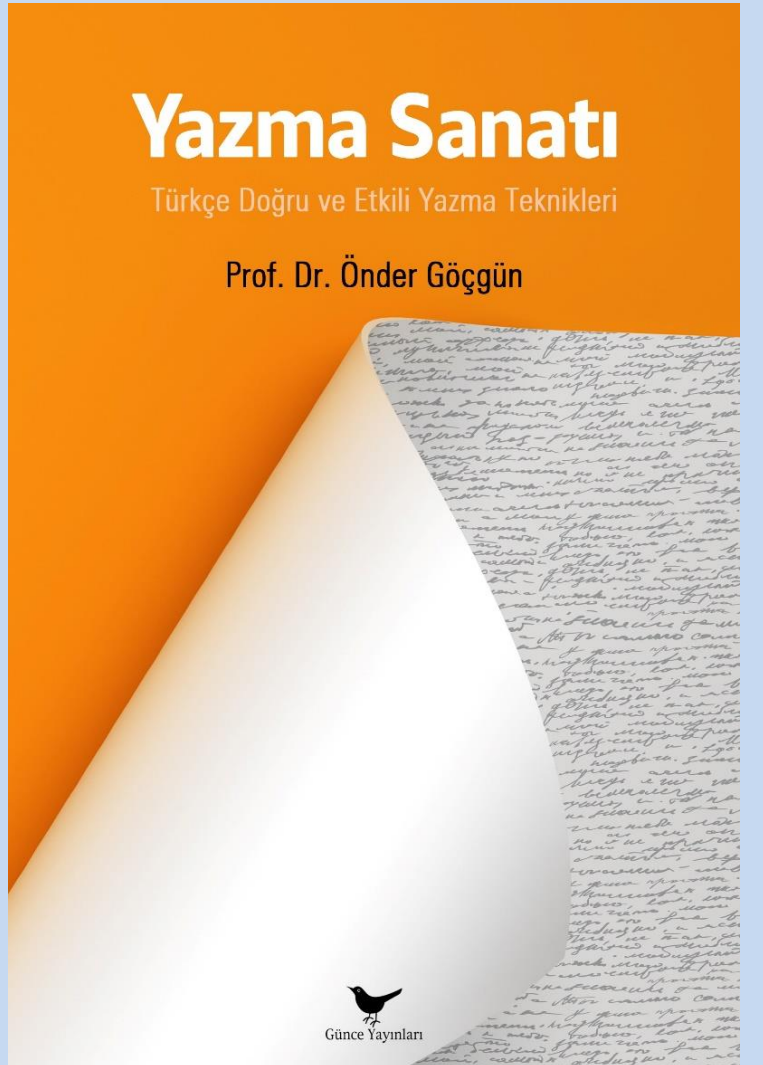

Günce Yayınları

Yazma Sanatı

Türkçe Doğru ve Etkili Yazma Teknikleri

Prof. Dr. Önder Göçgün

Günce Yayınları